

BUDA-PESTA

19 Oct. st. v.

31 Oct. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr.1.

Nr. 42.

Anulu XI.

1875.

Pretiulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Roman'i'a 2 galbeni.

Insemnatatea asociatiuniloru nóstre. *)

In fati'a acestei mareti adunari generale a societatii pentru infiintarea fondului teatrului romanu, cuceritu de sublimulu scopu, ce si-l'a alesu, voiu a disera despre insemnatatea asociatiuniloru nóstre in genere si despre insemnatatea teatrului in specia.

I.

Viéti'a si desvoltarea singuraticiloru pre-tinde asociarea multimii, spre a le promová pe ambele.

Omulu isolatu de multime se nimicescu corporalmente si spiritualmente, si unde se aduna o multime fara asociare disciplinata, acolo intra disolutiune repede, si singuraticii se nimicescu intre sine.

Factorii principali ai unei asociari ratiunale, dice Rousseau in opulu seu „Contract social“, sunt: libertatea, egalitatea si consciinti'a de sine in fia-carui individu.

Asociatiunile sunt de natura diferita, urmarendu scopuri diverse; eu inse me marginescu a atinge numai natur'a si scopulu asociatiuniloru culturale.

Este pré de ajunsu cunoscutu, cá cultur'a

*) S'a cetitu in adunarea Societatii pentru fondu de teatru romanu, tienuta la Resitia in 3 oct. a. c.

prosperéza numai in libertate; chiamarea unei asociari deci este a-si câstigá libertate deplina pentru toti membrii ei, combatendu factorii impeducatori, si cerendu sucursu de la cei chiamati.

Cine nu concurge la câstigarea libertatii asociatiuniloru si la delaturarea pedecelor pentru promovarea lor, este inamiculu lor, inamiculu civilisatiunii, si prin urmare inamiculu omenimei, este o vipera intra flori.

La noi Romanii nu este permisu a fi alta asociare culturala decâtu numai natiunala.

Acést'a ni-o spunu, ni o dovedescu tóte natiunile culte, cari au trecutu aceste fase ale vietii publice; acést'a a dechiarat'o John Stuart Mill, celebrulu economistu englesu, cu ocasiunea ocuparii rectoratului seu la universitatea din Londra; acést'a ni-o spune academi'a de sciintia franceza, a carei scopu principalu a fostu: curatirea limbei franceze de strainisme; totu acést'a cu mana de feru si cu limba de focu ni spusera prusii mai de una-di; in fine sub acestu stindardu se ocrotescu astadi si magiarii, urmarindu doctrinele lui Wesselényi si Széchenyi.

Mandri'a, ce o simte unu individu la o fapta natiunala, este mandri'a de a apartiené unei natiuni; éra ataculu causatu natiunii sale

este atacu pornitu contra singuraticului, cá membrulu acestei asociári; deci modrulu de fericire este numai in asociári natiunale, in cari se concentréza mandri'a, securitatea si progresulu tuturoru.

Acésta inse este numai acolo posibilu, unde s'a desceptatu consciinti'a de sine.

Consciinti'a de sine, dice renumitulu socialistu Spencer (Einleitung in das Studium der Sociologie), si-are marginele sale, pe care calcandu-le descépta dorulu de ofensiva si vanitate.

Pré pucina consciintia de sine indemnéza atacurile altor'a, si negligéza frumósele insusiri si institutiunii proprii, cari descurgaéza indemnulu catra progresu.

Acésta durerósa sentintia o sentimú noi Romanii mai tare de la straini, cari, profitandu de nensemnat'a nóstra consciintia de sine, ne lovescu fara crutiare, si ne intrebuintiéza de simple unelte scopuriloru loru eschisive, pe cont'a progresárii nóstre natiunale.

De acesti reutaciosi vomu scapá numai prin desceptarea consciintiei de sine, legandu între noi prin asociári santa legatura, cá nici furiele inférnului sè nu póta rumpe legaturele amorului fratiescu, cu care ne vomu legá pentru asecurarea esistintiei nóstre natiunale, spre a deveni demni de respectulu altoru natiuni de pe contingentu.

Trebue inse sè ne consacrámu din tóta anim'a, cu tóta puterea si cu fidelitate acelu obiectu la care aspirámu.

Noi trebue sè lucrámu solidari, fiindu cá spiritulu lucrului produce spiritulu libertáti si libertatea produce marirea unitatei natiunale, in care, lucrandu si invetiandu, vomu aflá unic'a nóstra mantuire.

Carey celu mai mare economistu americanu adauge unu alu patrulea factoru, dîcîndu: Nu numerulu celu mare alu membriloru, nu inmultirea mijlóceloru materiale promovéza progresulu culturalu; ci puterea spirituala si morala radica o societate la culmea chiamárrii sale.

Ori care generatiune are datorinti'a a pune fundamentu la fericirea si inlesnirea prosperarei generatiunii venitórie, a disu fericitulu Barnuti in cuventarea sa epocala pe campulu libertáti.

Este inse intrebare de multu cernuta si radicata la valóre de principiu de catra tóte natiunele culte, cá fericirea si prosperarea in cultura a unei poporu nu póte sè fia de câtu numai prin libertate adeveratu natiunala.

Cine doresce a-si implini datorinti'a impusa de prevedintia a conlucrá la fericirea si inlesnirea prosperárii generatiunii venitórie, este deobligatu a conlucrá la consolidarea libertáti natiunale. Aici este pétr'a din capulu unghiului pe carea trebue sè o respecteze totu ziditoriulu. Aici este punctulu de manecare.

Idei'a asociatiuniloru o vedemu nascundu-se la noi romanii inca „din culmea ce desparte seclulu alu 18-lea de alu 19-lea si propagandu-se in tóte partile romane prin unu numeru de barbati, adeverati apostoli ai libertáti, cari, atinsi de suflarea epocii, strigau cu unu versu potinte: Desceptati-ve Romani, fii ai Romei, frati ai latiniloru de la apusu!“

„De atunci incepura Romanii a reveni la consciinti'a de sine: idej'a Romanismului de atunci renviá in Oriinte.“

„Ei atinsera inca pe atunci tóte ideile Romanismului.“

„Pe la anulu 1795 se formeza in Transilvania planulu intemiárii unei societáti filosoficesci a némului romanescu.

„Asta societate avea“, precum ni spune Papiu Ilarianu in disertatiunea sa despre viéti'a si operele lui Sincai, „sè se ocupe cu tóte sciintiele, si in deosebi cu istori'a Romaniloru; ea se puse in relatiune directa cu Bucurescii.“

Acestei frumóse incercári inse i-a lipsitu unu factoru principalu, i-a lipsitu sufletulu din corpu: i-a lipsitu libertatea, fiindu cá inimizii progresului romanu au fostu destulu de tari spre a sugrumá acésta tinera fecióra in fraged'a ei viétiá, atunci, candu i-a zimbitu priemele diori.

Da! ea a adormitu, si cu dins'a dormu si acei apostoli somnulu eternu; pe ei nu-i voru conturbá nici sióptele, nici suspinele nóstre. Ei au adormitu linu si linisciti in consciinti'a loru, cá au lucratu destulu la fundamentulu fericirii si la inlesnirea prosperárii generatiunii urmatórie; dar ce vomu díce noi?

Sè ascultámu vócea interiorului nostru, sè ne intrebámu consciinti'a nóstra, si ea ni va dá respunsulu nimeritu.

In seclulu nostru vedemu între alte asociári suridiendu-ne dulce si incantatoriu: „Asociatiunea Transilvaniei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu.“

Dar care dintre noi nu se simte transplantatu in regiuni inalte, privindu la: *Societatea academica din Bucuresci*, unde sunt concentrati veteranii literaturai romane, din tóte coltiurile lumii locuite de Romani, si constituiti in asociatiune literaria.

Acesti areopagi ai limbei si literaturii romane sunt patrunchi de acelu necontestabilu adeveru, cà : asociarea in timpulu presinte este puterea cea mai tare pe acestu pamentu, si o cetate a unitàtii natiunale.

Natiunea intréga trebuie sè se impreune in asociari intru radicarea diferiteloru institute culturale si economice, si sè se faca negociu comunu din cultura, de vré sè se bucure de unu venitoriu ferice si neconturbatu, si de vré sè tiena pasi cu alte natiuni conlocutórie.

Déca vomu scí pretiuf acésta marétia chiamare si vomu cultivá artea si sciintiele, va perfí dintre noi confusiunea ideiloru, precum pere naluca din órele tainice ale noptii dinaintea dioriloru farmecatórie, acea naluca, ce amenintia mórte natiunala poporului romanu.

Éra atunci vomu dovedí, cà oftàrile stramosiloru nostrii cele de sute de ani ni-au aretatu, ce cere de la noi onórea si demnitatea natiunala romana, si ne-au invetiatu, ce sè incepemu, cá sè punemu fundamentu securu la fericeirea si venitoriulu némului nostru !

Inca n'au crescutu buruenele d'a supra fragedei floricele, dar periclulu e aprópe.

II.

Am ajunsu la acelu doritu momentu de a vorbí mai respicatu si despre special'a nóstra asociare, carea si-serbéza astadi adunarea generala intre acesti munti pitoresci, unde in timpuri de grele suferintie se retragea stramosii nostrii de catra nenumeratele invasiuni barbare.

Dati-mi voi'a a puté atinge insemnatatea teatrului !

Cine a afirmatu, cà stélpzii de granitu ai statului sunt : legea si religiunea, acelu a apertatu totu odata si ideia teatrului.

Religiunea se ocupa cu indegetarea fapteloru bune; legile ne impedeca de la fapte rele; justitia teatrului inse si-incepe activitatea sa acolo, unde incéta puterea legiloru lumesci.

Candu legile lumesci devinu prin corumpere ilusorie, prin mita demoralisate, prin cutesantia despotiloru impotinte; atunci prinde cumpen'a si spad'a forulu teatralu, si aduce drépta judecata celoru nepastuiti.

Teatrulu prin puterea fantasiei ni presinta istoria trecutului si ni sioptesce de venitoriu.

Teatrulu este si trebuie sè fia suprem'a justitia morala. Mfi de peccate nepedepsite de legea

civila le pedepsesce, si virtutiele le recomanda omenimei.

Cerculu lui de activitate inca nu e detiermuru prin atát'a. Teatrulu este mai pe susu de tóte institutiunile statului, scól'a invetiaturei practice si conducatoriulu fidelu pe càile vietii.

Elu ne invétia a suportá loviturile sortii, ni aréta destule triste esemple din viéti'a protoparintiloru nostrii, càtu au suferitu, si càtu s'au luptatu pentru libertate, limba, natiunaltate si esistintia; teatrulu ni predica a fi crutiatori catra cei neputintiosi; elu respandesce radiiele umanitàtii pana si in spaciósele sale ale justitiei, ba strabate pana la anim'a dominitoriloru.

Numai in teatru audu si capetele incornate ceva, ce arare ori li se spunc — adeverulu; aici vedu si ei, ce in viétia arare ori vedu séu nici candu — miseria omului.

Pe càtu este teatrulu de meritatu pentru cultivarea simtieminteloru si moralei, pe atátu de binecuvantata este chiamarea lui si pentru literatura si pentru cultivarea mintii.

Elu este isvorulu generalu, din carele isvoresce egalu educatiunea si instructiunaa pentru tóte clasele societàtii omenesci.

Concepte adeverate, principii deslucitórie si simtieminte nobilitate se latiescu in tóte clasele omenimei.

Teatrulu este chiamatu a transplantá dintr'unu unghiu alu patriei in celalaltu totu acele idei, acele simtieminte, acelu amoru de patria si natiune si acele datorintie de cetatienu.

Teatrulu séu jocurile din Olympu a farmecatu maréti'a Grecia, a unit'o, intarit'o si a radicat'o la renumele eternu; teatrulu „ne unesce in cugete si in simtiri“, cum ni-a cantatu bardulu nemuritoriu alu natiunii romane.

III.

Dar scusare, cà eu m'am aduncitu pré tare in acésta desfasurare, crediendu-me singuru, candu éca vediu unu numeru mare de amici si adoratori ai asociatiuniloru, o ghirlanda marétia, o adunare imposanta de romani, cum n'au mai vediutu acesti munti incaruntiti si aceste váli romantice, serbéza astadi adunarea generala pentru fondulu teatrului natiunala romanu, cu o insufletire rara si démna de unu poporu regeneratu, dreptu semnu, cà radiiele ideii asociatiuniloru au strabatutu si farmecatu animele Romaniloru.

Veri càtu de amarita, veri càtu de stri-

vita, veri câtu de sdruncinata sè fia anim'a unui romanu, intrandu Romanulu in acèsta adunare, uita suferintiele, uita durerea, se vindeca si se simte fericitu, convingandu-se, cà Romanulu si-iubescce natiunea sa, si se intereseza de destinele ei.

Geniulu nemuritoriului si elasicului Bointineanu a avutu o presimtire, o inspiratiune divina candu a consolatu pe poetulu patimandu cu cuvintele:

„Cugetàri amare l duceti negrulu sboru
Sufeteloru slabe ce s'abatu de doru;
Inse, voi sperantie dulci si tinerele,
Impletiti cu rose dorintiele mele!

Inim'a romana
N'a perdutu juneti'a cea vietuitóre,
Nici vitéz'a-i mana
De placeri molatici n'a slabitu sub sóre!“

Ionu Becineaga.

De asiu fi . . .

Ah, d'asiu fi o viorela
Ca si ochiulu teu de bela!
Asiu dori, dorire-asiu eu,
Sè me frang' a ta manutia
Si 'n frumós'a-ti gradinutia
Sè me puni la sinulu teu!

P'alu teu sinu de dinisióra,
Albu frumosu ca-o crinisióra,
Ce me imple de amoru,
Sè depunu cu infocare
Numai numa-o sarutare
Si ferice-apoi sè moru!

Si murindu in fericire,
Sè cunosci a mea iubire
Si la pieptu-ti angerescu
Sè me stringi cu-amoru odata
Si cu buz'a-ti adorata
Sè-mi dici numai: „Te iubescul!“

Si-unu sarutu mai de la tine
Angerela, sciu pré bine,
Cumca ér m'ar inviá,
Si atunci cu multiamire
Inchina-ti-asiu in iubire
Vecinicu tóta viéti'a mea!

D. Onciulu.

Balconulu duplu.

— Novela de P. Juillerat. —

(Urmare.)

— Déca dóue óre vei vorbí cu atât'a entusiasmu, me remasiescu, cà vei câstigá processulu teu, copilulu meu.

Dómn'a Bourcel, cu tóte cà voiá sè se stapanésca, totusi nu fu capabila a porunci de ajunsu iritatiunii sale. Advocatulu bagà de séma acést'a, dar cá omu resolutu, atribui acést'a stàrii exceptionale, in care se aflá client'a ei, care cá creóla si din natura érá iritabila.

— E securu, domnulu meu, — dise Phana, care in câtu-va tremurá, — cà déca dta me vei aperá cu acelu entusiasmu, cu care acum ai refusatu aperarea mea, — voiu avé multa verosimilitate pentru câstigarea processului meu. Elocinti'a acést'a e unu argumentu in contra dtale.

— Dar pe mine, dómn'a mea, me va constá multu . . .

— Pentru ce siovaiesci, candu eu nu facu acést'a?

— Pentru ce sè nu am cauza a nu me increde in puterile mele, fatia de o problema atâtu de mare?

— Modesti'a ta se cufunda in frica, — observà avocatulu. Tu procedi de totu curiosu fatia de marquis'a.

— Mi-va paré reu, déca vei contradice, Florence; dar eu te rogu de nou.

— Audi, marquis'a te róga.
— Ceea ce mi-a vorbitu Durosay despre dta . . .

— Domnulu Durosay a esageratu, dómn'a mea.

— A esageratu! Ast'a va sè dica taiarea sub limb'a unui mutu, — respunse avocatulu. Spunendu clientei mele, care doriá s'asculte svatulu meu, cà tu esti istetiu, neinteressatu, invetiatu, trecut-am óre marginile adevurului?

— Gratia, iubitulu meu siefu!

— Povestindu, cà tu ai unu interessu deosebitu pentru acestu procesu, cà ai studiatu actele cu unu zelu raru, óre mintitu-am?

— Me espui la locul de perdiare.

— Ast'a e pedéps'a dtale domnulu meu, — dise marquis'a.

— Nici nu considerandu, — continuà Durosay, — cà astadi chiar asiá cunosci causa acést'a ca mine, séu dóra mai bine, intre toti advocatii pe tine te afflu mai vrednicu de acésta cauza, càci esti celu mai con-

sciintiosu. Fugi de scandalu, in locu de a-lu cautá.

— Domnule Florence, vrei dta sè-mi faci placere?

— Te poti indoí de acést'a, dómn'a mea?

— Asiá dara apera me, si ori ce sè se 'n-temple, vei puté contá la recunoscinti'a mea. Florence siovaí.

— Credi dta dreptatea causei mele? — intrebà Phana.

— Ca insa-ti dta, dómn'a mea.

— E de ajunsu, domnulu meu. Asiá dara potu contá la dta.

— Cu totu sufletulu! — esclamá in fine adjunctulu sub greutatea iritatiunii sale.

— Si cu limb'a, — adause advocatulu, bucurandu-se, cà acésta cauza s'a hotaritu dorintiei sale.

— Inca ne vomu vedé, domnule Florence.

Phana se scolà si intinse man'a junelui.

Adjunctulu erá in punctulu de a cadé in genunchi. Inse totusi gasí de ajunsu a-si intinde man'a, de si nu fara tóta neistetiimea; degetele lui tremurara la atingerea manusiei marquisei.

Dómn'a Bourcel pasi catra cancelari'a advocatului. Durosay urmà femei'a.

Indata-ce remase singuru, Florence se aruncà pe scaunulu seu, cá doboritu de greutatea respundiabilitatii primite a supra sa.

Prim'a cauza, infatsiarea marquisei, de securu a fostu cauza de ajunsu, sè aprinda o fantasía iritata, sè conturbe unu sufletu novitiu, si sè petrunda adancu pe unu june, a carui junétia a disparutu intre riurele si flori, alu carui sufletu s'a curatitu in mirosulu campuriloru si in templulu naturei a devenitu poeticu. In mintea lui Florence míi de cugete luptau unulu cu altulu. Câte unu momentu credea cà viséza, si se desteptà cu gróza. Si-inchinà capulu pè manile sale, si se cufundà in labirintulu ideiloru sale.

* * *

Sticlariulu, cu urechi'a la gauricea cheii, nu scapà nici unu cuventu din cele mai de susu.

VII.

Nu departe de locuinti'a adjunctului advocatiale, doi ómeni steteau pè strada, si conversau linu.

— Multu intardia! — observà primulu.

Alu doile si-cautà orologiulu la lumin'a lampei.

— Sunt mai nóue óre, — dise elu. Peste câte-va minute l'omu vedé.

— Esti securu, cà dinsulu siede aice?

— Fara nici o indoiéla.

— Si cà are datin'a sè vía a casa punctualu?

— Cunoscu obiceulu seu.

— Si déca ar fi delicatu?

— Nu me temu.

— Siefulu dara este istetiu?

— Fórte.

— In sfirsitu scíi securu, cà o va aperá?

— Securu. Multu timpu a siovaitu. „Consciinti'a mea . . . Lips'a renumelui meu . . .“

— Acest'a e unu omen reu.

— Atât'a l'au totu rogatu, încátu in fine s'a predatu.

— Curiósa alegere!

— Capritiu femeiescu. Dar ei s'au disputatu multu timpu.

— Scíi ceva din conversarea loru?

— Am fostu acolo; ce-i dreptu, travestatu.

— Ai fostu indresnetiu.

— Ce n'asiu incercá . . .

— Pst! baga de séma!

— Ffi liniscitu.

— Acésta ferésta mi-a constatu multu.

— Dar se póte, cà va si aduce profitu mare.

— Ferestile sunt bine inzestrate, insémna-ti óre-care.

— Câte óre-su? — intrebà alu doile.

Mai nainte de a responde celalaltu, unu orologiu din departare sunà bine audibilu nóue.

In cotulu stradei aparù unu tineru, si se apropiá de cei doi necunoscuti, pe cari nici nu-i invrednicì de atentiunea sa.

— Acest'a e dinsulu, — sioptì figur'a mai mica.

— In sfirsitu! — respunse cea mai mare. Peste câte-va minute voi merge susu. Éra tu stai aice si me ascépta!

— Cei doi vorbitori se despartira.

Florence sosindu in locuinti'a sa, deschise usi'a balconului seu, si aprinse lamp'a, luà in mana o carte si siedìu. Dar cugetele lui sborau prin alte parti, intr'atât'a, încátu uità a-si udà florile sale.

I se dicea, cà vecin'a lui este din o familia onorabila, care traiesce din pucinulu ei vinitu.

I s'a spusu, cà ea are o nepóta tinera, si acésta féta instrúeza in cutare institutu, cà e frumosica, si cà sacrifica pucinulu seu timpu liberu rudei si floriloru sale.

Ce trebuia mai multu decâtu atât'a?

Nu conturbara óre tóte aceste planulu lui Florence? Eventualitatea n'a scrisu óre ceva in calculele sale? Nu l'a aruncatu pe dinsulu inaintea marquisei, pe candu voia sè se ferésca de ea? Ce-lu mai interesau acuma rud'a be-trana si nepót'a, florile si balcónene? Nu s'a promis elu dómnei Bourcel cu totu sufletulu seu, intr'atât'a, încátu i-a datu si cuventulu? Pututu-a sè mediteze despre altu ceva, decâtu despre acestu procesu? Si óre pututu-l'a interesá alt'a, decâtu acésta creóla farmecatória? N'a uitatu chiar si pe Teresia Picard, pe iubit'a lui doica? Phana erá in adanculu animei sale, Phana pe budiele lui, Phana totu-de-una, Phana purure!

— Sè se implinésca destinulu meu, — cugetá elu intru sine. A fostu scrisu, sè iubescu acésta femeia, sè devinu sclavulu ei, sè urmezu umbr'a ei. Déca nu voiu reesi a câstigá procesulu dinsei, nu-mi va remané altu ceva, decâtu sè moru. Dar déca voiu puté sè redau marquisei libertatea! Ea mi-a promis recunoscinti'a, amicí'a si dóra si amorulu ei. Cátu de nebunu eram! Pututu-am sè crediu, cà acésta necunoscuta ar puté sè emuleze cu marquis'a! Femeia asemene ei nu esiste alt'a? Mai este in lume alta Phana?

Aceste si asemene cugete cuprinsera pe adjunctulu advocatialu, cu pasiune si neresistibilu, intr'atât'a, încátu indesiertu a luptatu in contra loru. Avendu unu talentu de judecata desvoltatu, n'a nisuitu a se amagí; nu credea inainte, cà invingerea pasiunii sale va fi imperfecta séu trecatória. Din contra, acésta invingere se facù segura si nestramutabila; elu simtia acést'a. Avea curagiu, si se póte dice, cà posedea si superbi'a celoru invinsi. Desfacutu din vârtegiulu nehotaririloru sale, si inca pe calea cea mai periculósa, care lu-conducea dóra la prepastia, nu mai încercá a se rentórece, nici a tândalí pe drumurile crucisie. Uniculu pasiu resolutu erá inaintea lui, pe care voia sè-lu conserve pana la extremitate, si nu avea intentiunea d'a se infricá de nici unu felu de pedeca, fiindu gata asemene d'a frange devotiunea sa si a sacrificá idolului seu persón'a sa.

Din meditatiunile sale sunetele unei clopotielu lu-desteptara.

La vederea celui sositu, pe care numai

odata l'a vediutu, dar pe care l'a recunoscutu indata, elu simti o tresarire, asemene aceleia, ce causéza zarirea unui sierpe cu otrava.

Adjunctulu advocatialu stetea fatia de marquisulu Bourcel.

— Domnulu meu, — incepù marquisulu cu galanteria, — aflandu, cà dómn'a Bourcel, socí'a mea, pe dta te-a insarcinatu cu aperarea ei, am doritu sè vorbescu cu dta; càci déca asiu fi norocosu sè te convingu, ai scapá de fórte multe neplaceri.

Florence ascultá pe marquisulu cu cea mai mare seriozitate, nisuindu a scóte intentiunea din medu'a acestei convorbiri.

— Delaturandu ori ce prologu, voiu intrá indata in meritu, domnulu meu, — continuá Bourcel. In pledoriulu dtale, de securu me vei biciuí aspru. Nemultiamindu-te de povestirea nebuniloru mele presinte, pe cari numai réu'a vointia le maresce, dta vei zugraví unu tablou petrundiatoriu din risipele si dílele mele trecute; me vei recomandá cá pe unu cartiasiu neinfrenabilu, cá pe unu omu sensualu; vei accentuá durerile dómnei Bourcel; vei analisá lacrimelme aceleia; vei pune in contrastu gratiile ei cu iritatiunea mea, virtutile dinsei cu pecatele mele; vei presintá-o dreptu sacrificiu, si pe mine me vei tratá cá pe unulu „cu barba vêneta.“ Fí sinceru, domnulu meu, asiá dara cà acést'a e planulu, pe care vrei sè-lu urmezi?

Adjunctulu advocatialu se inchinà, ca si candu ar voi sè aprobeze cele audite.

— Dar dta dóra nu te-ai ganditu, domnulu meu, cà ceea ce vei face dta in contra mea, are s'o faca si avocatulu meu cu client'a dtale? Precum me vei tratá dta, asiá o va tratá si avocatulu meu; déca dta nu vei fi indulgentu, si dinsulu are sè ffa necrutiatoriu. Si déca me vei biciuí putintelu, (dta trebuie sè scí, domnulu meu, de si te affi la inceputulu carierei,) cà este usioru a gasí materialu in purtarea unei femei frumosiele, ori câtu de nepetata viétia sè aiba aceea. Denaturandu adeverulu, marindu o lature, miciorandu alt'a, chiamandu in ajutoriu fatiarí'a omenésca, fara ostenéla va isbutí a acusá cele mai nevinovate fapte ale femeii, si a le imbracá in colórea suspitiunii, séu celu pucinu a le presintá in hain'a indoielii, si a o espune calumniei publicului. Intre colegii dtale se afla unulu, domnulu meu, carele e escelinte in acestu soiú de elo-cintia, si eu l'am alesu pe acela.

— Avocatulu dtale, domnulu meu, va fi nedreptu, — lu-intrerupse Florence.

— Dóra; dar cu tóte aceste elu va fi tare, ceea ce valoréza mai multu, — continuà marquisulu cu indiferentismu vediutu. Asiá dara, déca dta me vei aruncá in tina, precum se dtee, tin'a va sarí spre client'a dtale; si dta nu scfi, domnulu meu, cà renumele femeiescu cu greu se póte repará. Una cale ar fi, pe care ai puté-o ferí de aceste neplaceri, si pe care ti-o voiu comandá.

— Si care este aceea? — intrebà Florence.

— Déca dta vei tacé, — disse Bourcel liniscitu.

— Nu te intielegu, — observà adjunctulu advocatíalu, care incepea a se simti ofensatu.

— In diu'a pertractàrii ffi dta bolnavu, nu pentru cá aceea sè se amane, ci cá sè te marginescu la niste generalitài. Advocatulu meu te va urmá, si judecatorii voru pronuciá sentint'a pe basea espunerii martoriloru si a emissului ministerialu. Caus'a e fórté simpla. Ce dici?

— Cà propunerea dtale e nedrépta, — respunse junele maniosu.

— Dta intielegi reu intentiunea mea . . . numai introducerea, si nimicu altu ceva . . .

— Ceea ce-mi propui dta, e infamu.

Si Florence se scolà.

— Acest'a e noroculu dtale, — respunse marquisulu, fara a se sculá de pe scaunulu seu.

— Si dta ai presupusu despre mine, cà me voiu invoí la astfelu de pasiu? Dta ai alesu cale rea, domnulu meu; la mine nu se afla de vendiare consciintia.

— Asiá dara mi-o refusi? — intrebà Bourcel nemiscatu.

— A te indoí de ast'a, va sè dica a me ofensá, ceea ce nu voiu suferí.

Adjunctulu advocatíalu devení mutu pentru acésta cutesantia.

Bourcel tacea si meditá; fruntea de câte-va mominte incretita, devení érași liniscita si senina.

— Iertare, domnulu meu, — disse elu tinerului in tonu fatiaritu, — te-am judecatu falsu, crediendu-te asemenea colegiloru dtale. O gresiéla acést'a, pe care grabescu a o corege. In adeveru, ar fi trebuitu sè-mi aducu a minte, cà tineréti'a dtale a decursu departe de aerulu infectatu alu orasieloru, si cà dta esti invetia-celulu unui barbatu onorabilu. Durosay e advocatulu contrarei mele, si acést'a nu me 'm-pedeca a-mi desvoltá stim'a fatia de elu. Si dta, domnulu meu, fara 'ndoiéla ai multa ali-pire catra protectorulu dtale.

Florence nu sciù ce se gandésca despre acésta schimbare repede. Dar si-aduse a minte de povestirea advocatului.

— Lu-iubescu cá pe parintele meu, — respunse elu pe scurtu.

— Asiá dara de la dta atêrna, sè-lu cruti de acésta neplacere.

Tinerulu erá la indoiéla, déca nu cumva i se pupe érași o cursa, si tacù adancu.

— Éta o scrisóre, — continuà incetu Bourcel, intorcându printre degetele sale o epistola fina si parfumata, — care interesséza in gradulu celu mai mare pe Durosay. Numai vediendu subsemnarea, sum convinsu, cà o va recunósce fara nici o amagire. Acésta epistola mi-dede o intelnire in Bellevue, pe promenad'a Melanie, la care inse spre nenorocirea mea nu me putui duce; pe care inse, déca vreu, o potu rennoi. Acésta epistola — continuà Bourcel indreptandu-se de totu — va ajunge in manile lui Durosay, candu va esi de la pertractare, déca adeca dta vei remané la propusu-ti. Epistol'a e inzestrata cu subsemnarea „Sophie“, si ast'a nu e alt'a decâtu Sophie Durosay.

— Dta ai mintitu! — strigà junele erumpendu.

— Infréna-ti foculu, domnule Florence, — disse marquisulu cu autoritate.

Si cá sè convinga pe tinerulu de adeverulu asertiunii sale, Bourcel deschise epistol'a, si aretà subscrierea.

Indoiéla nu erá cu putintia.

Florence, incremenitu de iritatiune si de manía, la inceputu statea mutu si nemiscatu. Dar pe fruntea lui vènele se umflara, narile-i se marira, si in sufletulu seu erupse o vigelía, care erá cu atátu mai grósnică, càci o innecă.

Bourcel indoí epistol'a si o inchise érași in portfoiulu seu.

— Dta esti lasiu! — disse Florence cu vóce tēmpita.

— Dta me insulti.

— Lasiu si infamu! Acésta epistola, séu duelu pe mórte!

— Nici un'a, nici alt'a.

— Acésta epistola, dicu, déca nu vrei sè te silescu a luptá cu mine.

— A luptá cu dta, domnule Florence! Nici nu visá de ast'a!

— Scíu modulu, a te silí la ast'a.

Si man'a tinerului loví fati'a lui Bourcel.

Acest'a, fiindu inarmatu cu pumnariu, sarí spre tinerulu.

(Va urmá.)

S A R E O N U ?

Premiulu femeiloru romane.

De si dejá trei concursuri n'au produsu resultatu doritu, totusi vinimu sè mai deschidemu si a patr'a óra unu concursu in interessulu in floririi beletristicii nóstre.

Se cere o novela originala. Cele din istori'a nóstra nationala si din viéti'a poporului romanu voru avé preferintia.

In câtu pentru lungimea opurilor, se observa, cà fia-care are se cuprinda celu putinu o cóla tiparita cu litere „Cicero“ — si in formatulu „Familiei.“

Manuscriptele voru fi a se decopiá cu mana strana, cà-ci scrisorile cunoscute se voru refusá.

Opulu nu se va subsemná, ci numele autorului se va scríe in o epistola alaturata, sigilata si provediuta cu devis'a novelei.

Terminulu tramiterii e 15 dec. st. n. a. c. la adres'a redactiunii nóstre.

Premiulu e 10 galbeni, care se va judecá de contra o comissiune de trei insi. Novel'a premiata se va publicá in „Familia“.

Celelalte redactiuni sunt rugate a luá notitia despre acestu concursu.

Budapesta 7 septemvre 1875.

Redactiunea „Familiei.“

O fatala visita de condolentia.

Istoriór'a urmatoría s'a intemplatu intr'unu palatu din Pesta pe malulu Dunarii. Nu voimu sè descriemu mai pe largu acelu palatu, cà nu cumva cetitorii nostri din Budapesta sè-lu ghicésca. Destulu atát'a, cà acela e o casa mare de chiría.

E bine, in decursulu celoru patru septemani din urma, in acea casa n'a fostu iertatu sè se faca nici celu mai micu sgomotu. Nici unu tapetu nu s'a pututu pravui si nici o haina de patu nu s'a aeritu: joculu la pianu a fostu interdisu tuturoru locuitoriloru din casa, si nici unui verelistu nu i-a fostu permisú sè intre.

Clopotielulu, care tine legatur'a intre pórtá si locuinti'a portariului, s'a cassatu dimpreuna cu tóte clopotielele din casa; telegrafurile din odài trebuira sè pauseze, si tóte pisicele din casa fure departate, cà nu cumva in mediulu noptii sè conturbe somnulu — sermaneí, bogatei bolnave.

Da, in casa se afá o innalta bolnava, care erá vrednica de acésta luare a minte. Medicii cei mai renumiti ai capitalei ungueresci, (locuita de nemti si de jidovi,) fure consultati de a rëndulu. Unulu mergea, altulu viniá; si toti studiau cu cea mai mare bagare de séma fasele prin cari trecea ból'a pacientei.

Inaintea portii se opriá unu equipagiu dupa altulu; si pe treptele acoperite cu tapetu móle se urcara multe persóne ilustre si multi servitori in uniforma.

In antisiambra erau asiediate tasse de argintu, in cari zacea o multime de carte de visita, pe cari erau tiparite séu scrise literele p. p. v. (pour prendre vis.)

Intre cei mai compatimitori amici si dame ale casei, se deosebiá unu tineru elegantu imbracatu, care in tóte diminetile si in tóte serile intrebá cu ingrigirea cea mai incordata de sanetatea dómnei.

Ce e dreptu, dómn'a se bucuriá de o multime de compatimitori, inse nici unulu nu se interessá asiá intimu si asiá urgentu de sanetatea ei, cà si acestu tineru, de care servitorii nu-si aduceau a minte sè-lu fia vedutu candva in salónele dómnei loru.

*

O septemana trecù dupa alt'a, si in starea sanetátii dómnei nu intrá inca nici o imbunetatire.

Tinerulu condolentu depuse deja celu putinu o suta de carte de visita pe altaru lu iubirii aprópelui seu, candu dam'a slabita de durere in sfirsitu se reculese.

Elu a fostu celu d'antáiu, carele la scirea acésta imbucuratória mai antáiu puth sè respundia:

— Mi-pare fórte bine!

*

Asiá dara nu mai erá in casa bolnava, ci numai o reconvalescenta. Visitele devinira in acea mesura mai rare innaltei dame.

Unu professoru de limba, care siedeá in casa, a si compusu o oda la insanetosiarea ei in siepte limbi culte si pentru acést'a a primitu dreptu onoraru unu rocu de érna fórte bine cuptusitu, — si totusi in tóte dilele se presintá in casa domnulu elegantu imbracatu.

— Este-imi permisú sè intrebú de sanetatea dómnei? — intrebá elu totu-de-una cu intima condolentia. Si liniscitu prin respunsulu primitu se departá indata.

*

Dam'a restaurata in sanetate siedeá in o frumósa toaleta de diminétia, — intr'unu pomposu fotelu alu budoariului seu fórte elegantu mobilatu, si si-petrecea cu cetitulu cartelorú de visitu p. p. v.

De odata i cadíu la vedere unu nume necunoscutu, Eugeniu B. Si nimicú mai multu.

Candú apoi tinerulu se presintá éراسi, servitoriulu i deschise usile salonului, si lu-invità a intrá la dómn'a care voiesce sè-i multiamésca in persóna pentru intim'a lui condolentia.

Siovaindu intrá tinerulu in sanctuariulu parfumatu alu innaltei dame.

— Domnulu meu, — i dise dómn'a, — sum fórte incantata de condolenti'a dtale aretata sub decursulu bólei mele. Fi-mi va óre iertatu sè te intrebú, cà ce intrunire a impregiurárilorú te-a indemnatu la acést'a?

*

Tinerulu, la acésta intrebare, facù fatia fórte umilita, si respunse:

— Iérta-me, dómna, eu sum agentu la — *entreprise des pompes funébres!* (Societate, care ingrigesce de ingroparea mortiloru.)

Figaro.

Parisulu si teatrele sale.

Este unu adeveru recunoscutu chiaru si de germanissimi, că vitalitatea poporului francezu nu se pôte nimici, ceea ce ne indreptatesce a afirmá, că natiunea franceza este cea antáia in lumea intréga.

Spre illustrare servésea unu esemплу dintre datele statistice, cari dovedescu mai puternicu de câtu ori ce teoria adeverulu asertiunii nóstre.

Sè vedemu, sè socotimu urbea Parisulu numai, câte sume spesédia in fia care séra si in fia care anu cu cercetarea teatreloru. Vomu aflá nesce sume, cari potu servi spre informatiune multora dintre noi, cari ni place a suflá asaltu in contr'a chiaru si a ideii teatrului romanu. Ei se voru convinge că numai pré de vreme nu ne-amu apucatu de realizarea acestei ideii natiunale, salutarie poporului romanu.

Socotindu venitul de midilocu numai, la cele 23 teatre mai mari intr'o séra se incassédia 81,850 franci, la cele 14 teatre mai mici sum'a de 22,000 franci. Deci venitul intregu intr'o séra este 103,745 franci.

In tóte aceste teatre, afara de cafenelele de concerturi, se afla 57,000 de locuri. Sè dicemu, ceea ce in dominecele de érna se intempla desu, că locurile sunt tóte ocupate.

Apoi putemu computá, că a patr'a parte dintre privitori vine la teatru si reintórna in carete, adeca 13,000 persóne folosindu 6000 carete, cu câte 40 sous carausia, face 12,000 franci.

Sè luámu mai departe, că dintre 40,000 spectatori, 6000 au mancatu in restauratiune, ceea ce n'aru fi facutu déca nu s'aru fi dusu la teatru. Pentru fia care mancare sè socotimu 100 sous, face 30,000 franci.

Pentru sér'a de teatru 1000 se fie cumperatu manusie cu câte 100 sous parechi'a, face 5000 franci. Pentru bonbéne sè se fia spesatu 500 franci. In timpulu productiuniloru dintre 50,000 privitori vre-o 30,000 voru fi luatú vinu, cafea, chicolata, inghiatiata etc. in pretiu de la 40 centime pana la 1 francu; computandu-se pentru fia care 30 centime, resulta sum'a de 9000 franci.

Cinstele ce se dau servitoriloru, precum si competintiele ingrigitoriloru la garderobe, loge etc. da sum'a de 7500 franci.

Actriceloru favorite se dau intr'o séra aprópe la 100 buchete scumpe si alese; buchetulu numai 30 franci computatu, face 2400 franci.

La 2000 franci se urca pretiulu pentru anunciele, diariiele, piesele musicale, biografiile si fotografiile de actori in 5000 esemplarie.

In fia care séra se dau 50 monoeli spre folosintia cu câte 3 franci, face 150 franci.

Pentru servitiulu primitu la carete, birje etc. 3000 numai la numeru, face 300 franci.

In fine déca socotimu, că in d'osebitele teatre si opere 1200 actori si actrice spesédia 153 franci pentru vapsele, rumenele albe si rosie.

Scotindu, in urma afara cele dóue lune de véra, timpulu ferieloru, pre cum si septeman'a cea mare, candu teatrele nu pré sunt cercetate, resulta că intr' unu anu Parisianii spesédia sumuliti'a de 40.000,000 franci cu cercetarea teatreloru!

I. V. B.

B o m b ó n e.

Câte de tóte poftescu de la unu bietu oficialu de posta, se vede si din urmatóri'a colectiune de adrese de epistole:

„La diu'a onomastica a lui Carolu Eisenhauer, grenatieru in Potsdam. Pentru cá supriinderea sè fia mai mare, impartitoriulu de epistole e rugatu a nu spune, de unde vine epistol'a. Louise Schmidt.“

„Lui Eduardu Kommens, calfa de mesariu in Köln la Raina. Inse nu celui cu peru rosiiu, că-ci acela e stielaru.“

„Damei Rockwaller in Lipsia. Nu sciu maritata-i séu ba? Asiá dara se póte, că dins'a acuma are altu nume.“

„Cismariulu Gustavu Niering din Grimmsdorf, care siede la soru-sa in Berlinu. Franco. Dar franchéza si tu epistol'a ta!“

„Dlui Fährdrieh de St . . . g in Francfurt la Maina. De cumva diusulu n'ar vré sè primésca acésta epistola, sè i se spuna, că trebue sè o primésca, fiindu că vine de la — mine!“

Girardet, renumitul pictoru de portrete in Paris, fu cercetatu odata in atelieriulu seu de cunoscutulu criticu artisticu Scudo, carele din intemplantare erá fórte naivu si distrasu.

Girardet terminase chiar unu portretu femeiescu in marime naturala, si Scudo, dupa ce lu-esaminá din firu in peru, i díse:

— Sapristi! Scumpulu meu Girardet, acest'a e unu capu de opera. Desemnulu escelentu, positiunea pitoresca, coloritul si luminarea fórte reusita. Inse pentru ce ti-ai alesu unu modelu asiá de uritu?

— Acést'a e mam'a mea, — response Girardet liniscitu.

— Ah! pardon! — díse Scudo confusu, — e drep-tu! Trebuí sè recunoscu acést'a indata, că-ci fórte sémena cu dta!

Obsitariulu a sositu a casa de la regimentu.

In satulu lui tocmai se facea turnulu bisericeii.

Unu sateanu falosu de inaltimea turnulu loru, lu-intreba cu mandria:

— Dar pe acolo pe unde ai umblatu, vediutu-ai turnu asiá de inaltu.

— Cum sè nu! — response elu mandrindu-se. In tiér'a talianului este unu satu unde turnulu bisericeii este asiá de inaltu, încátu clopotariulu candu se sue in turnu si-pune merinde in straitia, si totusi flamendiesce pana ce vine josu.

Inscriptiune din cimiteriulu unui orasiu provincialu:

„Te asteptu, scumpulu meu barbatu!
17 febr. 1829.“

Apoi mai in josu se afla urmatóriele síre:

„Aice-su, iubit'a mea sócia!
5 oct. 1874.“

(Nici acest'a n'a pré grabitu!)

CE E NOU?

< Serbarea Ghica in Iasi. La cele impartesite in nrulu trecutú, mai adaugemu urmatóriele sciri nóue. La acésta serbare si Romanii din Bucovina au fostu repre-

sintati. In cortegiu, dlu Dimitrie Petrino purtà o corónă din partea Bucovinei. Monumentulu — precum ni spune „Curierulu“ — este redicatu de consiliulu comunalu alu Iasiloru pe piatî'a Beilicu, in loculu unde Domnitorulu martiru a fostu decapitatu. D'a supra monumentulu, care are form'a unu sarcofagu de marmura de Carara, purtandu armele lui Grigore Ghica voda si care este asiediatu pe trepte, erá pusu unu baldachinu de catifea négra brodatu cu argintu si ornatu cu ghirlande inmortale; de giuru impregiurulu mormentulu erá o gradina improvisata si aperata de unu grilagiu de feru. In giurulu grilagiului o strada pe a careia balustrade se inaltá in fia-care coltiu câte unu stégu si la fia-care intrare câte unu arcu de doliu. Aice dupa cuventarea primariului urbei Iasi, a luat cuventulu dlu Dimitrie Petrino, carele a descrisu cu colori viue starea Romaniloru din Bucovina. In fine vorbi dlu Nicolae Ionescu, cu indatinat'a-i elocintia. Dupa terminarea discursurilor, cortegiulu — in sunetulu musicéi — a mersu la palatulu municipalu, unde a depusu spre pastrare atátu corónele, câtu si stindardele facute spre amintirea acestei serbári. Totu orasiulu erá in doliu, pe mai multe case si pe localulu comunei fálfaiau stindarde negre; autoritátile si-au suspendatu lucrárele pentru timpulu serbárii; scólele, precum si tóte magaziiile au fostu inchise. Sér'a primári'a a datu unu banchetu, la care au luat parte atátu dnii delegati de prin judetie, câtu si mai multi cetatieni din locu.

— **La Bucuresci** asemene s'a serbatu memori'a lui Grigore Ghica voda. Aice inse pomp'a n'a fostu asiá de mare cá la Iasi. Dintre ministrii nici unulu nu s'a infatisiatu. La finea serviciulu divinulu dlu A. Treb. Laurianu a rostitu unu discursu ocaionalu.

— **Dlu Dimitrie Petrino** indata ce a aflatu despre iubilenlu ce se pregateá in Cernauti, pentru anectarea patriei sale catra Austria, s'a lapedatu de protectiunea austriaca, s'a espatriatu, stabilindu-se in Iasi si oferindu-si serviciile sale Romaniei.

— **Dlu dr. Zotta**, Romanu din Bucovina, care se afía in Iasi cu ocaziunea ceremoniei de la 1/13 oct., — precum cetimu in „Curierulu“, — indata-ce s'a intorsu la Cernauti, a fostu arestatu pentru a aretá motivele mergerii sale in capital'a Moldovei.

— **Schimbare ministeriala**. Ministrulu-presiedinte Wenckheim, la rogarea sa, fu absolvatu in acésta calitate, remanendu si mai departe ministru pe langa Maj. Sa. In loculu lui fu numitu ministru presiedinte Tisza Kálmán, carele si-reservá si portfoiulu de la interne.

— **Iefuire pe calea ferata**. In nóptea de vinerea trecuta spre sambata, unu domnu fu jefuitu in trenulu care mergea din Berlin la Magdeburg. Dinsulu, precum serie „Magd. Ztg.“ intrá la Berlin intr'unu cupen de clas'a a dóu'a, spre a caletori la Magdeburg. Elu se culcá si adormi si nu se desteptá, decátu in momentulu in care la capu simti o lovitura strasnica. Dupa ce si-vini in ori, observá, cá orologiulu si porfoiulu i s'au jefuitu.

— **O interpretare fórté dramatica**. Unu individuu fórté iubitu in cercurile artistice din New-york, pictorulu Pietro Banino din Roma, care s'a asiediatu acolo inainte de cinci ani, a facutu capetu vietii sale prin sinucidere. Invitatu, luá si dinsulu parte la o excursiune la City Island. Sositu acolo, elu cerú voi'a societátii d'a puté recitá o poesiá in limb'a sa materna. La finea declamatiunii elu scóse iute unu revolveru si se impuscá. Cei de fatia, cari nu intielegeau limb'a italiana,

la inceputu credeau, cá pictorulu a descarcatu revolverulu numai spre a produce unu efectu mai dramaticu, deci lu-aplaudara cu entusiasm. Inse candu vediura, cá elu nu se mai scóla, se spariara grozavu. Ajutoriuulu medicalu fu aplicatu numai decátu. Inse tardíu. Pictorulu erá mortu.

— **Patru familie din Tunisióra**, din 22 de persóne, voiescu sè emigreze in primavér'a viitória in America. Barbatulu unei dame din aceste familie se afla deja de mai multi ani acolo.

— **O gresiéla norocósa**. Din Huszt (Maramuresiu) se serie, cá dilele trecute unu Romanu de acolo, voindu se mergea in crisma, din gresiéla intrá in colectur'a de loteria. Observandu dinsulu gresiéla sa, voi sè iésa. Inse negutiatoriulu lu-intrebá: „Nu in crisma ai voitu sè mergi?“ — „Ba acolo!“ — „Nu te du adi la crisma, ci pune pe loteria“, i dise negutiatoriulu. Romanulu lu-ascultá. La tragerea cea mai de aprópe elu facú unu terno. De atunce Romanulu nu mai ambla la crisma, ci toti banii i duce la loteria.

— **Romanulu principesei Bismarek**. Amu publicatu si noi, ca fic'a principelui Bismarek se marita. De atunce diuariel straine au istorisitu mai multe amenunte picante din viéti'a principesei. Acele se resuma in urmatóri'a istorióra. Inainte de erumperea resbelului franceso-germanu la cas'a lui Bismarek se putea vedé mai in tóte dilele unu tineru militariu francesu, care petrecea la Berlinu in missiune semi-diplomatica. Elu erá acolo fórté bine primitu; intr'atát'a, incátu nici dupa declararea resbelului nu se departá. Inse tat'a Bismarek nu se pricepe la glume. Elu tramise tinerului francesu vorb'a, cá déca in decursu de dóue-dieci si patru óre nu se va departá din Berlinu, lu-va escortá. Francesulu plecá. Dar intr'unu salonu alu palatului mai existe si adi o suvenire, care amintesce pe fostulu amicu alu casei.

— **O moderna rapire a Sabelorlu**. In orasiulu Schadrinsk din resaritul Europei fetele de maritu se aduna in totu anulu, la St. Athanasie, bine gatite, pe unu délu din apropiare. Ele stau acolo si si-petrecu cu némurile lor; dar de odata vinu rapitorii de mirese, niste tineri totu din giurulu acel'a, si le rapescu. De regula, fia-care féta scie inainte, care fecioru o va rapí. Asiá dara suprinderea nu póte fi tocmai asiá de mare. Caus'a, pentru care se face acésta rapire, este, cá in casulu déca se face o casatoria ordinaria, atátu parintii miresei, câtu si ai mirelui trebuie sè ospeteze mai de multe ori tóte némurile lor, ceea ce consta multu. Inse déca feciorulu si-rapesce mirés'a, nu trebuie sè deie decátu numai o tracta. Asiá dara rapirea e mai lesne.

— **Nise comedianti insielatori**, ajungédu in comun'a Medve din comitatulu Györ, anuciara o represintatiune interesanta. S'a si adunatu unu publicu numerosu. Dar inca inainte de represintatiune, unulu dintre comedianti strigá: „Focu!“ Publiculu parasi indata comedi'a, ér „artistii“ o luara la fuga dimpreuna cu cass'a. Locuitorii comunei vediendu, cá nu este focu, si cá prin urmare comediantii i-au pacalitu, fugira dupa ei, prinsera pe unulu, si i taiara — pantecele. Mai prinsera si pe alu doile; acel'a li dise sè i se deie unu calu, cá-ci elu va prinde apoi si pe ceialalti. Dorinti'a i se impliní. De atunce apoi nici elu, nici calulu seu nu se mai vediu.

— **O barbaría**. Diuariulu „Temesi L.“ serie, cá comissariulu de securitate din comun'a Mehála, dlu Jakabfy, afindu, cá la unu tieranu din St. Michaiulu romanescu s'ar gasí doi cai, cari au peritu din tégulu

de la Ciacova, a tramisu la elu doi persecutori. Acestia, sosindu acolo nóptea, scósera pe omu din patu, si ludusera la commissariulu de siguritate. Inca pe cale incepura a-lu bate grozavu; inse insedaru, bietulu omu, intaria cá elu este nevinovatu si cá a cumperatu caii. Elu fu apoi inchisu tóta diu'a urmatória in grajdulu commissariului. A dóu'a nópte apoi persecutarii lu-dusera in podrumulu commissariului, si acolo ei incepura o adeverata invisitiune spaniála. In câte-va óre apoi nenorocitul omu fu intr'atát'a maltratatu, încátu si-espirá sufletulu. Tribunalulu a ordonatu investigatiune.

Mórte prin frica. In Forli, la Bologna, nu de multu o féta de optu-spre-diece ani merse la biserica, sè asiste la vecernia. Dupa terminarea acesteia totu poporulu se departá si fetulu inchise biserica, fara d'a observá, cá fét'a a remasu in laintru cufundata in somnu adancu. Candu ea se desceptá, erá nópte, si incepú a strigá ajutoriu. Fetulu deschise iute usi'a, si alergá intr'acolu cu lumin'a aprinsa. Aparinti'a lui intr'atát'a spariá fét'a, încátu aceea peste dóue dile muri.

O mórte romantica. In comun'a unгурésca A. Maróth nu se aflá unu onoratoriu mai mare alu vinului, decâtu cutare Ioanu Bende. In tóte dilele si noptile elu petrecea totu la crisma. Candu apoi si-beñ tóta averea, si nu numai avea de unde sè platésca datori'a la crisma, merse in podrumulu vecinului seu, scóse fundulu unei buti, apoi legá de grumadi o pétra si sari in — vinu. Diminéti'a elu fu gasitu acolo mortu.

Biserica si scóla.

„**Scól'a,**“ nóu'a fóia pentru invetiatori a aparutu cu unu cuprinsu interesantu. O recomandámu atentiunii invetiatorilor nostri. „Scól'a“ se publica la Gherla, sub redactiunea dlui Alesandru Mica. Ese in tóta septeman'a odata. Pretiulu pe oct.—dec. 1 fl. 50 cr.

Literatura.

„**Orientulu Latinu**“ a incetatu. Ultimulu numeru a aparutu la 30 sept. st. v. Cu durere impartesímu acésta scire, cáci diuariulu suspendatu a fostu unulu din cele mai bine redactate câte amu avutu. Sórtea acestui diuaru este unu resultatu alu indolintiei publicélu nostru. Pentru aceea elu cu dreptu cuventu adresélu Romaniloru acestu apelu finalu: „Romani, Romani, luati sém'a ce faceti! Smulgeti-ve din somnu, din apathia! Voi cei imbracati in hain'a interesselor meschine si a ambitiuniloru false, desbracati-o si-o depuneti de pe voi, pentru a mai salvá, de se póte, onórea vóstra si a urmasiloru vostri, pentru de-a imbandi tribunallulu ne-esorabilu alu istoriei, de alu carei ochiu nu scapa nici faptele seversite in intunereculu iadului! Alungati de la voi rancorile, imparechiárile si invidi'a; uniti-ve si lucrati cu toti in unu cugetu si in unu sufletu pentru salvarea si marirea némului vostru!“

× „**Sistemulu metricu**“, manualu pentru invetiacei, de Basiliu Petri, a esitu de sub tipariu. Cu cátu 1-a ianuariu 1876 se apropia mai tare, cu atátu cunoscerrea mesuriloru metriche devine o necesitate mai urgenta. Calea cea mai segura si mai scurta, de a transmite cunoscerrea nóveloru mesuri in poporu, duce fara indoíela prin scól'a poporala; factorii cei mai chiamati in privinti'a acést'a sunt invetiatorii si invetiaceii. Deja mai inainte dlu autoru publicá unu manualu relativu pentru invetiatori, carele intimpiná complacerea barbatiloru de specialitate; acum dlu autoru publica altu manualu mai usioru pentru invetiacei, pentru cá cunoscerrea me-

suriloru metriche cu atátu mai iute si mai securu sè se póta propagá intre poporu. Manualulu e de 4 cóle si diumetate tipariu desu si cuprinde urmatóriele capitule: I) Sistemulu decimale. II) Computulu cu numeri decimali. III) Sistemulu metricu. IV) Computulu cu numeri metrici. V) Transcomputári de totu felulu, de unde se vede, cá manualulu tractéza din computu tóte pârtille, cari se ceru neaparatu pentru invetiarea mesuriloru metriche si calcularea cu ele. Intrebári si teme abundante insociescu capitulele singuratece. Manualulu se póte trage de la dlu editoriu Visarionu Romanu din Sibíiu. Unu esemplariu legatu in cartonu, cu spate de panza, costa numai 20 de cruceri. De la 10 esemplaria se dau dóue rabatu.

× **Dlu C. S. Stoicescu**, professoru la Bucuresci, a scosu de sub tipariu: „*Phaedri fabularum libri quinque*“, cu note romanesce, pentru clasele de giosu ale gimnasiloru. Pretiulu 70 bani.

× **La Socecu et Comp** in Bucuresci au aparutu „Operele satirice“ ale lui N. T. Orasianu.

Cantecele ui Mirza-Schaffy. Publiculu nostru cetitoriu, familiaru cu literatur'a germana, cunosce de siguru o mica brosiura de admirabile poesi orientale intitulata: „*Lieder des Mirza Schaffy*“, pe care renumitulu traducatoriu germanu Bodenstedt a publicatu-o cá traducere. Acésta brosiura a facutu mare sensatiune indata la prim'a ivire a ei in lumea literaria. De atunce a mai avutu peste optu dieci de editiuni. Nime n'a cunoscutu pan'atunce acestu nume. Opiniunea publica germana inse pretindea, cá Mirza-Schaffy a fostu unu renumitu poetu persianu, pe peste multu inse se ivi alta parere in lumea literaria germana, si acést'a vini sè intarésca, cá Mirza-Schaffy nici cá a esistatu, si cá poesiile publicate sub numele lui nu-su traduceri, ci proprie creatiuni ale lui Bodenstedt. Aceste dóue pareri se luptara multu timpu, pretindendu-si fia-care adeverulu. In fine nu de multu vini insu-si Bodenstedt, si in foisior'a diuariului „*Schlesische Presse*“ declará, cá in adeveru poesiile acele sunt ale lui proprie; dar Mirza-Schaffy a esistatu in Tiflis, de si acél'a n'a fostu poetu.

O poesia de Mendelsohn-Bartholdy. Din diariulu ilustratu „*Ueber Land und Meer*“ scótemu urmatóri'a notitia interesanta: In cas'a lui Mendelsohn erá datin'a a serbá diu'a onomastica a parintiloru prin vr'o productiune musicala séu teatrala. La anulu 1826 in onórea mamei marelui componistu s'a jocalu o gluma cu masee. Felix avú rolulu unqi tirolesu, si cantá mai multe versuri de elu compuse. Éta aice câte-va din ele, in o traducere romana improvisata:

„Scríe componistulu gravu,
Élu ne face s'adormimú;
Scríe componistulu veselu,
Dinsulu nu mai e sublimu;
Scríe componistulu lungu,
Par ca nu va mai sirsí;
Scríe componistulu scurtu,
Nici ca te poti incaldí;
Scríe componistulu claru,
Dinsulu este fórtu secu;
Si de scríe mai profundu,
Ómenii nu-si pré petrecu;
Déca scríe, cum voiesce,
Nu mai face bucurii;
Scríe dar, o componistu,
Cum voiesci si precum sefi!“

Despre risu. Unu englesu, cu numele George Vasey, a publicatu de curendu o carté a supra risului, (*The Philosophy of Laughter and Smiling*), in care imparte risulu, pe base filosofice, in o multime de specie.

Ómenii intiepleti, dice autorulu, numai arare ori ridu. Dinsulu in totu opulu seu serie in contra risului. Va sè dica, e unu omu fòrte intiepletu.

T e a t r u.

La Paris se proiectéza cladirea unui uriesiu teatru poporalu, in care aru incapé la vr'o patru-spredece mii de ómeni.

Duelu pe scena. S'a intemplat in America, lumea escenticitátiloru. Doi cantareti de la opera, bassistulu si baritonistulu, se inamoraseră de primadonn'a. Ur'a loru erá nempacabila. Odata ei represintara in orasiulu Zanesville oper'a „Faust.“ In scen'a duelului ambii jocara cu atât'a focu, in câtu publiculu erupse in aplause frenetice. Asiá jocu naturalu nu s'a mai vediutu pe scena. In fine inse unulu cadiù — mortu. Numai atunce vediù apoi publiculu, cà acest'a n'a fostu jocu, ei unu adevratu duelu pe mórte.

Industria si comerciu.

Capetele de tigàri. Nicairi nu se traduce mai multu in realitate proverbulu „Banii zacu pe strade“, cà la Paris. Acolo locuitorii nu perdu nimica. Tòte se aduna. Tòte producu Parisieniloru unu profitu óre-care. Asiá s'a constatat, cà adunatorii de capate de tigàri, pe cari fumatorii le arunca, si-cástiga 250,000 franci; cà sè nu vorbimu despre celelalte obiecte adunate. Adunatoriulu de capete de tigàri se scòla de odata cu sórele, si percurge stradele, bulevardele, cafenele si gradinele publice, si aduna de pe acolo tòte remasitiile de tigàri. La siepte óre adunarea loru se incheia, si toti alérgea cu mar'fa câstigata la Seina, unde si-sortéza negociulu. Din fia-care soiu de tigàri se face altu tutunu, care se vinde apoi classelor de josu. In Paris sunt vr'o 200 de adunatori, cari câstiga pe di câte 3—5 franci; va sè dica la o lalta in o di 700 franci, ér iutr'unu anu 250.000 fr.

Inaintàmu — spre America! Unu negutiatoriu de arme din strad'a Vatiului in Budapesta tine de câte-va septemani desfacere totala a negociuluu seu. La inceputu elu avea multi cumperatori; dar apoi incetulu cu incetulu aceia se rarira. Preval'fa statù dóue dile incuiata. A trei'a di diminéti'a se afisiá urmatoriulu anunciu in ferésta: „Cu unu pretiu fòrte moderatu. Desfacere totala. Ocasione fòrte buna pentru toti iubitorii de arme, vênatori si mai alesu pentru — sinucidiatori.“ Inse nu durà multu acésta gloria americana. Politi'a oprì inca in diu'a aceea afisiulu.

Unu reclamu originalu. La Paris unu fabricantu de sirupu astfelu anuncia efectulu produsu de fabricatulu seu: Déca bei din elu o lingura, ti-pare, cà ai batutu trei politisti; déca bei dóue lingure, gandesci, cà ai batutu o compania de gendarmi; si déca bei trei lingure, esti de convingerea, cà Franci'a a anectatu tóta Prussi'a.

T r i b u n a l e.

Dlu Arone Densusianu, mutandu-se din Fogarasu la Brasiovu, si-a deschisu aice cancelari'a avocatiala.

Pretiuulu unei sarutàri. In Andalusia unu oficiantu tineru s'a inamorat de soci'a principalulu seu, si intr'unu momentu binevenitu, elu a rapitu unu sarutatu de pe buzele ei. Aflandu acést'a barbatulu furiosu,

a facutu procesu pe tinerulu Don Juan, carele — conformu unei legi barbare — fu judecatu la perderea mamei drepte. Fiindu cà inse, elu a traitu in impregiuràri favoritorie materiale, a reusitu a delaturá esecutarea judecàtii, corumpendu pe jude cu o suma de 500 pundi de sterlingu. Nu peste multu unu altu jude, urmà in acelu oficiu; acest'a gasi intre acte judecat'a si hotari esecutarea aceleia. — Bietulu tineru éراسi plati 300 pundi de sterlingu, apoi remase in pace; inse judecat'a a remasu intre acte. Unu jude a urmatu altuia, si pe rëndu fia-care si-luà sum'a indatinata pentru suspendarea esecutàrii acelei judecàti. Acuma tóta avuti'a tinerulu s'a prepaditu, si elu totusi si-va pierde man'a operata. Si non e vero, benn trovato!

F e l i u r i t e.

Circulatiunea de epistole pe totu rotogolulu pamentulu se urca intr'unu anu la sum'a de 3300 milioane; adeca in fia-care secunda se scriu 100 de epistole si pe totu omulu vinu trei. Greutatea tuturor epistoleloru, câte se afla in circulatiune intr'unu anu, e de 33 de milioane de chilograme.

Suvenirea mortiloru.

Petru Poenariu, unulu dintre barbatii cei mai binemeritati pe terenulu instructiunii publice a României, membru ordinariu si alu Societàtii academie românu, a repausatu in Bucuresci, la 2/14 octomvre, in alu 78-le anu alu vietii sale. Ni rezervàm pentru alta ocasiune a publicá nu numai biografi'a, ci si portretulu acestui mare barbatu. Acuma ne marginimu a estrage din „Trompeta Carp.“ descrierea inmormentàrii. Unu convoiu mai imposantu, mai spontaneu, nu s'a vediutu in Bucuresci. Doi ministri erau de fatia, generalulu Florescu si dnu T. L. Maiorescu. Mii de scolari, represintandu tòte scòlele, erau in cortegiu. Elevii din conservatoru faceau corulu savantu. Generalulu Davila, cu alti cinci professori vechi, tineau cordónele. Vicariulu, cu alti doi archierei, tinea loculu mitropolitulu primatu, care fu impedeatu prin bóla d'a puté luá parte. Convoiuulu erá maretiu prin simplicitatea lui si prin acei cinci mii de scolari. La momentu s'au rostitu trei discursuri, de catra dnii: A. Treb. Laurianu, G. Sionu si generalulu Davila.

Post'a Redactiunii.

Timislóra. Pana ce nu vomu vedé finea, nu putemu se-ti damu respunsu positivu.

Catra o flomela. Nu se póte publicá.

Dnei E. P. Déca va fi cu putintia, inca in decursuiu acestui anu. Déca inse nu s'ar puté, totu nu va intardiá multu in anulu viitorin.

Dnei A. C. Ni-ati facutu o suprindeare placuta. I vomu face locu catu se va puté mai curendu.

Dsiórei E. M. De si avemu multe, totusi vomu publicá-o nu peste multu. Dameloru le damu antaiatate.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1875. Calea tieriei nr. 39.